

OFERTA SEMINARIÓW MAGISTERSKICH 2014/2015

prof. dr hab. Przemysław Czaplński
LITERATURA JAKO LABORATORIUM SPOŁECZEŃSTWA

„Kto chce wymyślać świat, musi mu wymyślać”
Ramzes Pczala Kinszip

Cykl zatytułowany „Literatura jako laboratorium społeczeństwa” poświęcony zostanie literaturze jako (nie)odpowiedzialnej instancji, która w trybie poważnym, choć niesystemowym wymyśla społeczeństwo. Literatura nie jest w tej kwestii niefrasobliwa, choć nie jest też metodyczna. Jej przywilej tkwi w przesadzie – w wyolbrzymianiu zjawisk, które ogół lekceważy, we wzbudzaniu lęków, które nie mają mocnych uzasadnień, we wszczynaniu wojny, dla której nikt nie widzi powodu, w wymyślaniu więzi, które wydają się nienormalne lub niemoralne. Przesada literatury ma swoje racje: nadając jakiemuś problemowi maksymalne natężenie, dzieło literackie testuje zdolności zaradcze, jakimi dysponuje społeczeństwo. Nie chodzi przy tym o umiejętności praktyczne, lecz o sferę komunikacyjną. W sferze tej literatura testuje leksykony i style, metafory życia codziennego i narracje, wzorce zachowań językowych i elastyczność reguł, sprawdzając ich pojemność poznawczą i więziotwórczą. Jeśli wszelkie zasoby, jakimi społeczeństwo w tej sferze dysponuje, nazwiemy kapitałem komunikacyjnym, to literatura poddaje ów kapitał sprawdzianowi wymiany. Odmienność literatury od wszelkich innych praktyk komunikacyjnych polega zaś na tym, że posługuje się ona środkami niefortunnymi. Przy użyciu odpadów, językowych śmieci, środków niepełnych i niespójnych mimetyzuje i poszerza komunikację społeczną, stawiając ją przed koniecznością zmiany reguł porozumienia i myślenia.

Wśród problemów podstawowych znajdują się: I. awarie i awaryjność demokracji liberalnej i kapitalizmu; II. rebelia i przemoc jako społeczne taktiki oporu; III. polska rodzina jako (popsute i naprawiane) laboratorium więzi; IV. nie-ludzkie jako wyzwanie dla komunikacji; V. ruchomy status śmieci/ odpadów we współczesnych społeczeństwach; VI. migracje jako nowy parametr życia zbiorowego; VII. kłopoty z transcendencją.

Wśród pisarzy: Sylwia Chutnik, Jean Marie le Clezio, John M. Coetzee, Paweł Demirski, Kiran Desai, Ignacy Karłowicz, Igor Ostachowicz, Marian Pilot, Jarosław Marek Rymkiewicz, Janusz Rudnicki, Bronisław Świdorski, Olga Tokarczuk.

dr Katarzyna Czarnecka
KONWENCJA CZY INDYWIDUALIZACJA?

Tematyka seminarium będzie się koncentrowała w kręgu zagadnień współczesnego języka polskiego, zwłaszcza polszczyzny używanej w mediach. Tytułowe pytanie zaprasza do refleksji nad tym, na ile jesteśmy uwikłani w utrwalone obyczaje językowe, czy istnieją medialne wzorce opowiadania o pewnych typach wydarzeń, czy temat lub gatunek narzucają nam kształt wypowiedzi. Czy jesteśmy zatem skazani na medialną przewidywalność – czy może formalne standardy są niezbędne? Proponuję prace materiałowo-interpretacyjne lokujące się w kilku obszarach tematycznych:

- Między schematem i oryginalnością. Analiza wypowiedzi oficjalnych (prasa w wersji papierowej i elektronicznej, ewentualnie radio, telewizja) i nieoficjalnych (świat Internetu: język forów, blogów itp.). Tematem badań możemy uczynić takie kwestie, jak np. relacje między kształtem wypowiedzi (gatunkowym, stylistycznym) a zakładanymi celami (budowa wspólnoty, zabawa, autokreacja, kształtowanie opinii, popularyzacja wiedzy), sposoby budowania językowego obrazu rzeczywistości, realizacja konwencji grzecznościowych, genologicznych, stylistycznych.

- Środowiskowe i zawodowe odmiany języka w realizacjach medialnych i poza środkami masowego przekazu. Obszarem zainteresowań będą np. język czasopism wyspecjalizowanych, sposoby funkcjonowania leksyki środowiskowej w wypowiedziach medialnych, słownictwo wybranych środowisk rówieśniczych, hobbystycznych, wyznaniowych itp.

- Problemy świadomości językowej. Przykładowe wyzwania: w jaki sposób można odkrywać przekonania na temat języka? Czy i kiedy pewne opinie o języku (jego poprawności, stosowności, atrakcyjności) manifestują się w mediach, także w spontanicznych wypowiedziach internetowych? Jakie wyobrażenia społeczne wiążą się z poszczególnymi gatunkami dziennikarskimi? Jak przejawia się metatekstowość w języku mediów?

Możemy się zatem zastanowić nad tym, w jaki sposób w programach telewizyjnych mówi się o gotowaniu (i czy na pewno o kuchnię tu chodzi), jak w komentarzach internetowych wypomina się piszącym niedbalstwo językowe graniczące z analfabetyzmem, w jaki sposób media prezentują życie religijne lub wydarzenia artystyczne, jakim językiem opowiada się o doświadczeniach z podróży, jakich środków wyrazu poszukują redakcje, by zdobyć przychyłność młodego czytelnika...

Mile widziane własne propozycje tematów lokujące się w pobliżu wskazanych powyżej zagadnień. Zainteresowanych zapraszam na konsultacje lub do negocjowania terminu drogą internetową (czar.ka@amu.edu.pl)

prof. UAM dr hab. Agnieszka Czyżak

PRZESTRZEŃ W LITERATURZE, LITERATURA W PRZESTRZENI

Seminarium jest adresowane do wszystkich tych, którzy są zainteresowani literaturą i kulturą XX i XXI wieku. Planowane zajęcia seminaryjne będą służyć rozpoznawaniu głównych nurtów i problemów epoki nowoczesnej i ponowoczesnej. Wybrane zagadnienia oraz teksty literackie będzie można interpretować zarówno w ramach tradycyjnych kontekstów historycznoliterackich, jak i przy użyciu nowszych oraz najnowszych kategorii i języków badawczych. Zakres materiałowy rozpraw zostanie ustalony w porozumieniu z uczestnikami, zgodnie z ich preferencjami lekturowymi. Uczestnicy będą też mogli skorzystać z listy tematów, które będzie można modyfikować i dostosowywać do indywidualnych zainteresowań.

Kategorie przestrzenne mogą być pojmowane jako zestaw mocno osadzonych w tradycji, niezmiennie przydatnych narzędzi interpretacyjnych – tematów, motywów i toposów, poświadczających ciągłość procesów literackich i trwałość kulturowych wzorców. Jednocześnie jednak kategoria przestrzeni okazuje się szczególnie istotna w najnowszych nurtach badań literackich, prowadzi do odkrywania specyfiki najrozmaitszych współczesnych wytworów kultury, pozwala odkrywać nieoczywiste konteksty interpretacyjne oraz odnajdywać nieprzetarte drogi zgłębiania problematyki doświadczenia. Umożliwia badanie literatury w ramach różnorodnych obiegów komunikacyjnych oraz w przestrzeni praktyk społecznych. Pozwala także skupić uwagę na wszelkich zjawiskach pogranicznych, interdyscyplinarnych oraz działaniach wyrastających z potrzeby przekraczania stereotypowych ujęć i podważania schematycznych ogłędów literatury i kultury.

prof. UAM, dr hab. Joanna Grądział-Wójcik

RYTMY I ZWROTY POEZJI XX I XXI WIEKU

Na seminarium zapraszam wszystkie osoby zainteresowane sztuką interpretacji oraz polską poezją po roku 1918, zwłaszcza jej nowym odczytaniem z perspektywy kulturowo zorientowanych metodologii. Na zajęciach będziemy przyglądać się wybranym zjawiskom, nurtom oraz twórcom Dwudziestolecia, okresu powojennego i przełomu XX i XXI wieku – odkrywając ciągłość wątków i twórcze kontynuacje tradycji literackiej od początków nowoczesnej liryki po czas współczesny, ale też śledząc jej przekroczenia i eksperymenty. Interesować nas będą między innymi poetyckie diagnozy kondycji człowieka oraz problematyka związana z odkrywaniem/budowaniem jego tożsamości i wyrażalnością doświadczenia – z wykorzystaniem narzędzi i kontekstów kulturowych teorii literatury (np. z perspektywy zwrotu antropologicznego, narratywistycznego, przestrzennego, somatycznego itd.). W ramach zajęć będziemy analizować autorskie propozycje i prywatne poetyckie języki w celu poszukiwania szerszych, antropologicznych formuł dla twórczości poszczególnych poetów, ze szczególnym uwzględnieniem (jeśli taka będzie wola seminarzystów) poezji kobiecej.

Seminarium będzie mieć charakter otwarty na autorskie propozycje tematów prac magisterskich, które dotyczyć mogą wybranych poetyk autorskich, jak i zagadnień przekrojowych, teoretycznych czy historycznoliterackich. Zakres materiałowy i dokładny plan zajęć zostanie ustalony w uzgodnieniu z uczestnikami spotkań po rozpoznaniu ich zainteresowań badawczych.

prof. UAM dr hab. Beata Gromadzka

Zapraszam na seminarium magisterskie, którego problematyka łączy aspekt praktyczny (psychologiczno-pedagogiczno-dydaktyczny) z teoretycznym (możliwość podjęcia zagadnień literackich, językowych i kulturowych). Punktem wyjścia lub dojścia jest edukacja polonistyczna, choć poruszane zagadnienia mogą dotyczyć między innymi takich obszarów jak: literatura dla dzieci i młodzieży, kultura popularna, tradycja i współczesność literacka, nowe media, świadomość językowa.

Proponowana problematyka:

Wizualność i audiowizualność w edukacji polonistycznej na wszystkich etapach kształcenia.

Nowe media i multimedia w szkole.

Kultura popularna na lekcjach języka polskiego.

Literatura dla dzieci i młodzieży w procesie kształcenia i wychowania.

Tradycja literacka w praktyce dydaktycznej.

Świadomość językowa uczniów i nauczycieli.

Założenia reformy edukacji w dotychczasowej praktyce (podstawa, podręczniki, materiały edukacyjne).

Formy pracy z uczniem o specyficznych potrzebach na lekcjach języka polskiego.

Lista proponowanych zagadnień jest otwarta na propozycje zainteresowanych. Zapraszam na stronę internetową: <http://www.staff.amu.edu.pl/~beatagr/>, do kontaktu za pośrednictwem poczty mailowej: beatagr@amu.edu.pl lub na konsultacje.

dr hab. Rafał Kochanowicz

**SEMINARIUM ZWIĄZANE Z ZAGADNIENIAMI KULTURY I LITERATURY POPULARNEJ,
FANTASTYKI, RZECZYWISTOŚCI "CYFROWEJ" I SZEROKO ROZUMIANEJ EDUKACJI
POLONISTYCZNEJ**

Przewidywana problematyka (do wyboru):

1. Fantastyka - teksty kultury.

Dla przykładu:

- literackie wizje Kosmosu i światów konkurencyjnych/alternatywnych
- "Od Gilgamesza do Wiedźmina" (przemiany gatunkowe literatury fantastycznej)
- twórczość pisarzy znanych i mniej znanych (Howard, Tolkien, Lem, Zajdel, Żwikiewicz, Ziemkiewicz, Oramus, Parowski, Sapkowski, Dukaj, Białołęcka, Brzezińska i inni)
- fantastyczne reaktualizacje i reinterpretacje archetypów, mitów, toposów, motywów etc.

2. W "cyfrowym świecie".

Dla przykładu:

- gra jako fenomen i tworzywo tekstów kultury (homo ludens)
- gra komputerowa jako przedmiot badań (ujęcie metodologiczne)
- "cyfrowe opowieści" (motywy, stereotypy literackie, "gra" z tradycją, tło muzyczne, grafika i sztuka etc.)
- Internet jako narzędzie nauczyciela - polonisty (e-dydaktyka)
- przejawy twórczej aktywności uczniów w cyberprzestrzeni (od szkicu do "machinimy"; portale, fora, "ściągi", blogi etc.)

3. Literatura dla dzieci i młodzieży "wczoraj i dziś".

Dla przykładu:

- wpływ przemian cywilizacyjnych na literaturę dla dzieci i młodzieży (koniec świata baśni(?), wizerunek bohatera i antybohatera, problematyka aksjologiczna)
- horrory, kryminały, powieści detektywistyczne dla młodzieży
- fantastyka dla najmłodszych

4. Kultura popularna "nieobecna" w szkole.

Dla przykładu:

- kultura "popularna" czy "koniunkturalna" (ujęcie metodologiczne)
- "Idol" i "Fan" (świadczenia i style odbioru, moda, fanzyny, przyczyny popularności danych zjawisk etc.)
- perswazyjna funkcja tekstów kultury popularnej
- wpływ czasopism, programów telewizyjnych i rzeczywistości "cyfrowej" na rozwój uczniów (wzorce i antywzorce)

Własne propozycje magistrantów (odnoszące się do powyższych obszarów problemowych) są - rzecz jasna - mile widziane.

prof. dr hab. Aleksandra Kosicka-Pajewska

HISTORIA KULTURY

Przykładowe tematy:

- Obraz Żyda w literaturze XIX wieku,
- Biografia literacka Kazimierza Hłakowiczówny,
- Życie kulturalne Poznania w okresie 1918-1939,
- Kulturotwórcza rola salonów,
- Proza Zofii Romanowiczowej,
- Mieczysław Grydzewski – publicysta, wydawca, dziennikarz,
- Rola muzyki w kulturze narodu polskiego
- Działalność Izabeli z Flemingów Czartoryskiej.

dr hab. Jarosław Liberek

SEMINARIUM JĘZYKOZNAWCZE

Ogólne uwarunkowania metodologiczne:

- ▶ analiza wybranego zbioru tekstów
- ▶ analiza danych leksykoграфicznych
- ▶ analiza danych zebranych na podstawie ankiet, nagrań, wywiadów
- ▶ analiza danych zebranych dzięki programom komputerowym

I. Frazeologia polska

1. Frazeologia we współczesnej prozie i poezji polskiej

2. Frazeologia we współczesnej prasie polskiej

3. Frazeologia języka mówionego (odmiany ogólnopolskiej oraz gwar środowiskowych i żargonów)

4. Cechy swoiste współczesnego zasobu frazeologicznego
5. Transformacje współczesnego zasobu frazeologicznego. Innowacje frazeologiczne
6. Współczesna polska frazeografia (słowniki frazeologiczne)
7. Wulgaryzmy frazeologiczne

II. Kultura komunikacji językowej

1. Kształtowanie się wzorów i wzorców językowych
2. Problemy teoretyczne i praktyczne kodyfikacji językowej
3. Rola elity humanistycznej w kształtowaniu się normy
4. Postawy wobec języka. Na podstawie wybranych zbiorów tekstów – tzw. polemiki (utarczki) językowe w internecie
5. Etyka słowa
6. Nowomowa (język polskiej propagandy politycznej)
7. Przemoc języka i przemoc w języku. Agresja werbalna. Wulgaryzacja – przemoc, agresja i wulgaryzacja w języku nowych mediów
8. Weryfikacja przydatności programów do automatycznej korekty tekstu. Na wybranych przykładach

III. Stylistyka

1. Leksykalne wyznaczniki stylu wybranych tekstów artystycznych
2. Stylizacja na potoczność w wybranych tekstach artystycznych
3. Ortografia i interpunkcja jako czynnik stylotwórczy
4. Styl kancelaryjno-urzędowy (w tym również prawny i prawniczy)
5. Wybrane przejawy metajęzykowości i autotematyczności we współczesnej prozie i poezji polskiej. Literatura o języku i komunikacji

prof. dr hab. Katarzyna Meller

Proponuję seminarium magisterskie z dziedziny historii polskiej literatury i kultury dawnej (wczesnego renesansu). Seminarium będzie miało charakter **edytorski**. Zadaniem seminarzystów będzie **przygotowanie edycji krytycznej wybranego dzieła staropolskiego** piśmiennictwa (utworu literackiego, tekstu parenetycznego, religijnego, użytkowego) powstałego w pierwszej połowie XVI wieku, a więc w okresie bardzo słabo badawczo rozpoznany – co stanowi wielkie wyzwanie naukowe dla seminarzystów: efekty ich pracy będą całkowicie oryginalne, odkrywcze i często pionierskie. Praca będzie polegała na: opracowaniu transkrypcji tekstu, opatrzeniu go komentarzem rzeczowym i językowym, przygotowaniu wstępu historycznoliterackiego, słownika. Tematykę spotkań seminaryjnych wyznaczają problemy opracowywanych dzieł. Nasze prace i ustalenia pozwolą nakreślić obraz ówczesnego polskiego piśmiennictwa wczesnorennesansowego i kultury literackiej, dadzą wgląd w mentalność, obraz świata, kulturę pisarską twórców aktywnych w tym ciekawym, a zapomnianym przez historię literatury okresie. Proponuję przygotowanie edycji m.in. wczesnorennesansowych „historii”, tzw. romansów, zielników, utworów religijnych, lub innych tekstów wybranych przez seminarzystów, w zgodzie z własnymi zainteresowaniami. Mile widziane, choć niekonieczne, kompetencje latynistyczne.

prof. UAM dr hab. Anna Piotrowicz

KULTURA JĘZYKA POLSKIEGO. SŁOWNICTWO I FRAZEOLOGIA WSPÓŁCZESNEJ POLSZCZYZNY

Seminarium poświęcone jest zjawiskom zachodzącym w najnowszej polszczyźnie, zwłaszcza na płaszczyźnie leksyki i frazeologii. Główne kręgi tematyczne: ewolucja normy językowej w polszczyźnie XX i XXI wieku; moda językowa dawniej i dziś; pokoleniowe zróżnicowanie leksyki i frazeologii; życie wyrazów a leksykografia; słownictwo i frazeologia życia towarzyskiego; język mieszkańców Poznania; język mieszkańców innych miast w Wielkopolsce; polszczyzna konsumpcyjna; słownictwo kosmetyczne; grzecznościowe akty mowy (w komunikacji codziennej, w literaturze XIX-XXI w.); odzwierciedlenie zjawisk charakterystycznych dla najnowszej polszczyzny w języku współczesnej prozy polskiej.

Możliwe jest także podjęcie innego problemu badawczego, związanego z indywidualnymi zainteresowaniami seminarzystów.

prof. UAM dr hab. Wiesław Ratajczak
SPADEK POZYTYWIZMU, DZIEDZICTWO MŁODEJ POLSKI

Uczestnikom seminarium proponuję wspólne przejrzenie dorobku literackiego obu epok (obejmujących lata 1864-1914), którego celem będzie określenie miejsca tradycji pozytywistycznej i młodopolskiej w naszej współczesności. Proponuję dwa kręgi zagadnień. W pierwszym rzędzie chciałbym, żebyśmy spróbowali oddać sprawiedliwość twórcom i dziełom zapomnianym, zlekceważonym przez krytykę i historię literatury. Zastanowimy się, czy kanon obu epok nie wymaga rewizji, spróbujemy odkrywać dla siebie i innych wiersze, opowiadania, powieści i dramaty od dziesięcioleci czekające na życzliwych i uważnych czytelników. Oczywiście – możliwe będą także nowe odczytanie arcydzieł.

Drugi krąg zagadnień obejmie rozmaite formy obecności dziedzictwa pozytywizmu i Młodej Polski w kulturze powojennej, także najnowszej. Co wybieramy z tej spuścizny? Jakiej jej elementy uznajemy za aktualne, a jakie za anachroniczne? Przyjmuje ten spadek czy z lekceważeniem odrzucamy? Interesować nas będą nawiązania literackie, ale także wszelkie ekranizacje, inscenizacje, słuchowiska, ilustracje plastyczne, komiksy itd.

Osoby zainteresowane literaturą powszechną i posiadające odpowiednie kompetencje językowe będą mogły pisać studia porównawcze o europejskich koneksjach literatury pozytywizmu i Młodej Polski.

dr hab. Marcin Rychlewski
MUZYKA POPULARNA WOBEC INNYCH SZTUK

Seminarium magisterskie *Muzyka popularna wobec innych sztuk*, jak sama nazwa wskazuje, dotyczyć będzie związków muzyki popularnej z innymi sztukami (literaturą, malarstwem, filmem, teatrem). Muzykę popularną traktuję szeroko: jako rocka, poezję śpiewaną, soul, trip hop, hip hop itd.

Poruszonymi problemami będą tutaj między innymi status tekstu piosenki, intertekstualność, stylizacja, motywy kulturowe czy groteska. Jednym z zagadnień będzie również problem tak zwanej „poezji śpiewanej”. Czym różni się ona od piosenki „niepoetyckiej”? I – szerzej – na jakich zasadach poezja istnieje w piosence?

prof. UAM dr hab. Agnieszka Rydz
PAMIĘĆ I KONTEKSTY

Pamięć i konteksty adresowana jest do osób zainteresowanych literaturą powstałą w wieku dwudziestym oraz późniejszą. Szczególnie do tych, które ciekawi poznawanie literackich zapisów przeszłości w wielu – i do tego – różnorodnych kontekstach (hermeneutyczne, estetyczne, psychologiczne). Omówione zostaną formy pamięci indywidualnej (np. „pamięć autobiograficzna”, „pamięć emocjonalna”) i zapisy pamięci zbiorowej (np. „pamięć kulturowa”). Badania nad reprezentacją doświadczenia pamięciowego w literaturze obejmują namysł nie tylko konsekwencjami czasu w wymiarze egzystencjalnym czy historycznym. Problematyka memorialna wiąże się również z zespołem zjawisk określanych umownie jako: „zwrot topograficzny”, „zwrot narratystyczny” czy „zwrot etyczny” w badaniach literackich. Zainteresowanie pamięcią wyraża triumfalny powrót osoby (autora, bohatera) do samego centrum refleksji o literaturze.